Lővei Pál

Béla és Margit

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 22. szám, 2020. május 29.

IV. Béla király halálának 750. évfordulója nem különösebben érintette meg a hazai közvéleményt. Ezért is öröm, hogy Bokros Lajos az *ÉS* április 30-i számában szép írásban emlékezett meg az uralkodóról és családjáról (*Tomaj Dénes üzenete*, 2020/18.). A családtagok halálát és temetkezési helyét illetően viszont azt írta, hogy Béla 1270 elején elhunyt leánya, *„Margit jeltelen sírban a szigeten maradt”*. Ezzel szemben a királyleánynak a ma a nevét viselő Margitszigeten épült domonkos apácakolostorban lévő sírja a középkori Magyarország talán legjobban „dokumentált” sírhelye.

Margit temetéséről és a sír megjelöléséről az 1276 táján íródott szentté avatási jegyzőkönyv számol be. Az ugyanebben a kolostorban élt apáca, Ráskai Lea, az 1510 táján általa másolt, magyar nyelvű legendában újabb adalékokkal szolgált. A holttestet a kolostor templomában, a Máriának szentelt főoltár előtt temették el. A sírgödröt csak a temetést követő tizennegyedik napon fedte le egy durva, faragatlan kővel Albert és Péter kőfaragó, akik Lombardiából származtak. Ugyanők készítették két-három hónap alatt a végleges, márványból faragott sírkövet, amely Ráskai Lea megjegyzése szerint vörös márványból készült. Egy a szentéletű apáca halála után történt csoda leírásához Ráskai Lea azt is hozzáfűzte, hogy a csodás jelenetet Margit fehér márvány síremlékén is ábrázolták. A középkor végén tehát a sír fölött két síremlék is állt, az egyiket vörös márványból készítették a temetést követően (a kő színét a latin források nem, csupán Ráskai Lea írta le, így az az ő korában is látható volt még), a másikat pedig fehér márványból faragták. Ez utóbbinak maradványaival azonosítható az a száznál több, fehér márványtöredék – domborművek, párkányok, szobrokkal díszített oszlopok részletei –, amelyek a romok között a XIX–XX. században folytatott ásatások során kerültek napvilágra. Balogh Jolán ismerte fel, hogy a faragványok stílusa a firenzei Tino di Camaino műhelye felé mutat, az összefüggést pedig a szobrász nápolyi alkalmazása és a magyar Anjou-udvarnak a nápolyi rokonsággal az 1330-as években szorossá váló kapcsolata jól magyarázhatja. A *Margit-legenda* jeleneteit ábrázoló, domborműves sírládát oszlopok támasztották alá, így lehetett a korai fedlap a később fölé épített fehér márvány síremlék alatt még a XVI. század elején is látható. Az 1335–1340 táján emelt, reprezentatív síremlék egyszerre mutatta az akkor legkorszerűbb itáliai szobrászi stílushoz való igazodást, illetve a rendet alapító Szent Domonkos Niccolò Pisano által 1264–1267 között faragott bolognai síremlékének típusához a domonkosok döntésein alapuló visszanyúlást.

A kolostor a síremlékekkel együtt a török foglalást követően pusztult el. A szentélyrekesztő alapfalával összeépített, falazott sírt a templomszentély diadalív felé eső végében Feuerné Tóth Rózsa tárta fel az 1950-es évek végén. A helyszínen ma látható, vörös márvány sírlapot 1971-ben helyezték el a boldoggá már 1276-ban, szentté 1943-ban avatott Margit emlékére.